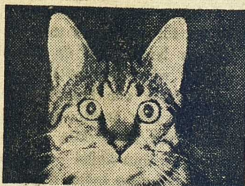

Herbert Tingsten:

DEN SKÖNA VÄNSKAPEN

I mitten av augusti ger Herbert Tingsten ut andra delen av sina memoarer. I denna och ett par följande artiklar kan Dagens Nyheter förhandspublicera några avsnitt ur "Mitt liv II". Här berättar Tingsten om sitt förhållande till busdjur.

PAPPA VAR av någon anledning rädd för hundar, och jag tog efter honom och blev nog ännu räddare, särskilt sedan en liten hund bitit mig, helt obetydligt, i benet. Rädslan har dessbättre varit fri från elakhet; de få hundar som uppenbarligen varit ännu räddare för mig än jag för dem har jag behandlat med kamratlig välvilja. Den har också varit fri från kompensatoriska storhetsfantasier; jag har aldrig längtat efter att äga en stor och farlig hund, lydig och tillgiven mot sin husse. Det har varit en ren och dum rädsla. Ibland har den gjort mig löjlig, men aldrig generad. En gång i Schweiz öppnar jag en dörr till en trädgård, men störtar tillbaka då jag möts av en Sankt Bernhards-hund; min fru tar ledningen, smeker hunden och tar mig i handen för att få mig genom porten; trädgården befins vara ett utvårds-hus, och gästerna, som väntar en fyraåring i mammans ledband, skrattar vänligt hänfullt då en stor, stark karl föres in i ängslig förvirring. På våra fotvandringar upphör Gerd att be mig knacka på en dörr för att fråga om vägen,

Tigererad kortbärig buskatt.

hon vill inte tvinga mig till ett sådant hjälteåd. En hund, en liten maltesare, skaffade vi en gång på Gerd's förslag. Jag vande mig vid den och tyckte om den, men då hunden befanns vara galen (ehuru inte i rabies) förnyades inte experimentet.

Den förtjusning i djur som jag lärde mig i barndomen i Kyrkhäm koncentrerades på katter. Den första katten, Pärilan, upptog mycket av min tid i sex-sjuårs-åldern. Mamma gjorde det till en princip, om också långt ifrån orucklig, att jag skulle skaffa katten mat genom metning. Då vi flyttade till Stockholm följde Pär-

Koalan — "det fulländade djuret".

lan inte med; det påstods att katter älskade ställen, inte människor, och därför inte kunde förflyttas, en uppgift som jag betvivlade och diskuterade tills jag lugnades genom en ny katt. Då den kom var glädjen ofantlig; min syster och jag smekte den omväxlande i timmar under kontroll av att var och en av oss fick sin beskärda del. Katten växte upp till den store Napoleon, en väldig hankatt med dystert hotfull uppsyn, som pappa var rädd för men som jag alltid kunde bära omkring och dalta med. Om Napoleons död, som jag misstänker pappa för, har jag förut berättat.

Gerd tyckte om både hundar och katter. Då vi satte bo i Uppsala 1927 medförde vi en angorakatt, Kittie, och kattväsendet (som pappa kallade det) från min barndom började igen. Då vi litet senare bodde en tid på Norrbackagatan kom Kittie bort. Vi letade i dagar i stall, på gården och på gatorna däromkring, hörde rykten om en herrelös katt som tycktes svara mot Kitties signalement, annonserade och körde ända ned till Gamla stan på grund av bedrägliga annonser, men allt var förgäves. Då katastrofen väl var fullbordad lugnade jag mig snart, men Gerd var i veckor sorgsen över katten. Vi beslöt att avskriva denna prövande sentimentalitet som våra resor gjorde det svårt att odla utan risker.

Men då vi fick ett stort hus i Sköndalsbro, med lantlig omgivning, och tänkte oss en stabil tillvaro i Sverige, blev drömmen om katter som hemnets djur stark

igen. Från Styvnäs vid Dalarö, där vi varit de senaste somrarna, förvärvade vi två katter av vad man kallade sibirisk ras, gråa, med kort, fast päls. Prinsen och Poussan skulle bli ett par, men den planen misslyckades. Prinsen var den första ledsamma katt vi träffat, ointresserad för allt utom mat, och då han efter en tid försvann, ledade vi länge men sörjde inte. Poussan blev en förtjusande katt, uppvaktad av bygdens hankatter, med ungar två gånger om året. Det var besvärligt med ungarna, men vi lyckades alltid ackordera ut dem; dödade dem gjorde vi inte, trots insikten att ett par katter enligt naturens ordning på sex år blir 25 000. En gång måste vi behålla fyra kattungar flera månader, och huset började verka djurfarm. Ungarna blev alltmera världslosa mot mamman, och hon svarade med likgiltighet eller ilska. Det var skönt då vi efter många ansträngningar lyckades placera ungarna hos skilda bekanta i trakten.

Poussan var en stor sak i vårt liv. Småningom ville hon alltid vara med oss, utom under tiderna av äventyr och moderlighet höst och vår. Hon följde oss på kortare promenader. Hon kom in och visade de möss hon dödat — en gång lade hon offret på Gerd, liggande i soffan — och åt upp dem först på vår uppmaning; detta obehag sökte vi undvika genom att ständigt mata henne, men hennes jaktinstinkter blev aldrig riktigt stillade genom vällevnad. Hon låg i timmar på mitt bröst eller bakom ryggen, medan jag läste eller skrev. De sista åren sökte hon

inte avskildhet för att föda sina ungar utan tvärtom. Vi ordnade lockande korgar i garderober, men hon lät sig inte nöja utan kom jamaande till oss; vi måste flytta korgen till vårt sovrum och smeka henne medan ungarna gjorde sin entré. Då ungarna väl var födda sökte vi ånyo få henne att hållas i en korg i ett annat rum, eller i en garderob; det gick inte, hon kom med unge efter unge i munnen och placerade dem på vår säng och vi fick ha kattfamiljen bredvis oss på golvet. På våren 1939, då Gerd var konvalescent hemma, var denna trafik fullt utbildad. Kort efter det hon fått sina ungar i april blev hon sjuk, vete-

Katter har varit Tingstens favoritdjur — på bilden ovan en Burmakatt.

rinären kunde inte göra något, Poussan lämnade ungarna och envisades att ligga utanför huset. Där låg hon stilla och sturskt, okänslig för smekningar och läckerheter, tills vi förde henne till veterinärinstitutet för avlivning. Ungarna uppföddes med nappflaska. Jag var mycket upptagen av detta till dess saken var klar; då lade jag snabbt med denna rörelse, medan Gerd var lika ledsen som om en nära vän dött. En tur från flera synpunkter var att vi strax efteråt skulle fara till Amerika. Vi lovade varandra att aldrig mer ha någon katt, och hittills har löftet hållits.

Många har skrivit om sitt förhållande till djur och inte minst till katter. För kort sid sedan läste jag några rader i Leonard Woolfs memoarer, som jag tycker är bra: "Om ni verkligen förstår ett djur så att det får fullkomlig tillit till Er och efter sin förmåga förstår Er, uppstår en tillgivenhet som i sin renhet och enkelhet synes mig särskilt tillfredsställande." Det avgörande är kanske att detta förhållande kan, i sin begränsning, bli fulländat. För en gångs skull går det att göra någon lycklig. Vi kunde ge Poussan allt hon kunde vilja ha, hon gjorde oss glada genom sitt behag, sin värme och sin trygghet. Slitningar blir omöjliga — man kan ju inte ens tala. För mig tillkommer att jag inte blir starkt berörd då saken tar slut, jag blir skräckslagen inför tanken på att vara elak mot djuret, men tar dess död med lugn. Då det ibland sägs att relationer till djur ger en känsla av mystik, kan jag däremot inte alls vara med; det är just enkelheten i förhållandet som är skön.

Vår svaghet för djur har vi med de nämnda undantagen — och en ekorrunge under några veckor för ett par år sedan — odlat i mindre individuella former: otaliga besök i zoologiska trädgårdar, matning av änder och måsar, katter och ekorrar. Det är ett nöje som vi nästan aldrig tröttnat på och som blivit ett stöd för vår trevnad på alla resor. I Australien upptäckte vi som så många andra det fulländade djuret, koalan. Stort som en stor katt men mest likt en björn, helt utan fruktan — om man tar upp det i famnen lägger det sig genast till rätta — med tjock burrig päls och en doft av det enda födoämnet, eucalyptusblad, med trögt graciösa rörelser, med milda sömniga ögon i vilka man anar mera resignerad klokhet än enfald. Koalan kan inte försvara sig mot något djur, hennes fredlighet är total. Husdjur kan hon inte bli på grund av sin specialisering på olika eucalyptusarter under skilda perioder. Hon har varit nära att utrotas men är nu Australiens älsklingsdjur, överallt fridlyst och överallt så helig att en fridlysning tycks onödig. Då människor leker med en koala ser de ännu mera förtjusta och snälla ut än människor i allmänhet gör när de vänslas med djur.

HERBERT TINGSTEN

och tala mig till rätta. Men hans älskvärdhet, hans "svaghet" segrade. Bättre luncher har jag aldrig ätit: några smörgåssaker med öl och ett par supar, biff och rödvin, någon efterrätt av den överlägsna hushållerskans tillverkning, kaffe och konjak. Vid andra sumpen vek världens oro. Tunberg uppgav sina härliga skratt, ögonen blev vänliga och lyckliga; vi pratade om allt möjligt, men mest om kollegerna på de båda arbetsplatserna, en del vänligt, det mesta muntert och nästan snällt iltvilligt — det är ju roligare och tar mera tid. Då vi snabbt efter lunchen skildes — Tunbergs ögon blinkade i längtan till den vanliga sussen — kände jag mig piggare och gladare över att ha varit tillsammans med en ljus människa.

Sv
bara
rådg
brod
kara
fare
dags
tig i
saml
och
ser i
till c
gen
förvi
er a
man
av T
höve
skaff
midd
anså
ocks
se r
den
skoji
med
gott
otrev
utan
mosi
svens
litet
eller
Tunb
till
kräft
Den
rade
viktig
orden
som
fått s
rade
hans
märk
varda
över
en de
gon b
han
härda
han s
net t
framf
sätt a
utan
att ia
na til
de at
och i
då ha
kunde
förber
litet, v
sin fö
sig i
och se
och at
ler m
gylde
ten. N
men i
— för
— ku
mental
Tunb
hjälpse